

Między dworem a wsią – seminarium i wystawa czasowa w Skansenie w Zubrzycy Górnej

---

Dwór Moniaków – pierwszy i najważniejszy obiekt, który dał początek skansenowi, został w 1937 r. decyzją ostatnich właścicieli – Joanny Wilczkovej i Sandora Lattyaka przekazany w opiekę Państwu Polskiemu. Na 2017 rok przypada zatem 80. rocznica owych wydarzeń, co Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej chce uczcić organizując 2 grudnia seminarium *Między dworem a wsią – na styku kultury chłopskiej i szlacheckiej* oraz wystawę dotyczącą dziejów orawskich rodów i ich siedzib *Dwory Górnej Orawy*.

Chcemy zwrócić uwagę na ważną rolę szlachty orawskiej w budowaniu tożsamości Orawian. Rody sołtysie Wilczków, Bukowińskich, Moniaków były mocno związane z kulturą wsi, jej rytmem życia, zwyczajami, gwarą. Wokół orawskich dworów skupiało się życie wielu Orawian, był nie tylko inspiracją, ale też zmultiplikowanym obrazem chałupy zamożnego chłopa. Ogromną rolę w formowaniu tożsamości i dziedzictwa Orawian odegrały również węgierskie rody (w tym rodzina Divekych z Podwilka), które poprzez budownictwo, sztukę, kulturę, muzykę, rzemiosło i język miały swój udział w tworzeniu kultury orawskiej, powstałej powstała na styku polskiej, słowackiej i węgierskiej.

Chcemy, aby seminarium oraz wystawa przyczyniły się do poznania i zachowania bezcennego dziedzictwa Orawy znajdującego swe odbicie w orawskim dworze i tętniącym w nim życiu codziennym i świątecznym i uwypuklenie niezwykle ścisłej więzi między dworem a wsią.

Seminarium *Między dworem a wsią – na styku kultury chłopskiej i szlacheckiej*

Wernisaż wystawy *Dwory Górnej Orawy*

Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej

2 grudnia 2017 r. godz. 9.00-19.00

Patronat honorowy: Jacek Krupa – Marszałek Województwa Małopolskiego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Program Seminarium:

9.00-12.00 CZĘŚĆ PIERWSZA

1. PAMIĘCI DR HANNY PIEŃKOWSKIEJ W STULECIE URODZIN

- ∠ mgr Joanna Hogno-Jachymiak (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie, Delegatura w Nowym Targu)
Hanna Pieńkowska (1917-1976) – jej związki z Orawą oraz działalność w zakresie ochrony Zabytków i propagowania dorobku kulturowego regionu.

2. INAUGURACJA SEMINARIUM

- ∠ prof. dr hab. Jan Świąch (Wydział Historyczny, Uniwersytet Jagielloński)
Zespoły budownictwa dworskiego w muzeach na wolnym powietrzu w Polsce

3. WOKÓŁ ORAWSKICH DWORÓW - ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

- ∠ prof. dr hab. Tadeusz Trajdos (Instytut Historii, Polska Akademia Nauk, Warszawa)
Najdawniejsze dzieje Moniaków, Bukowińskich i Wilczków
- ∠ prof. dr hab. Jerzy Roszkowski (Wydział Turystyki i Rekreacji, Akademia Wychowania Fizycznego, Kraków)

Geneza i dzieje rodu Divékych z Podwilka

4. ROZWAŻANIA ETNOLOGICZNE I JĘZYKOWE - W RYTMIE ŻYCIA DAWNEJ WSI I ORAWSKIEGO DWORU

- ∠ prof. dr hab. Kazimierz Sikora (Wydział Polonistyki, Uniwersytet Jagielloński)
Orawska grzeczność
- ∠ mgr Marcin Kowalczyk (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
U Moniaków w Zubrzycy i u Divékych w Podwilku – w rytmie życia dawnej wsi i dworu orawskiego
- ∠ mgr Karolina Kowalczyk (Gminny Ośrodek Kultury w Lipnicy Wielkiej)
Orawski ubiór chłopski i szlachecki na przykładzie archiwalnych zdjęć i dawnych dokumentów

PRZERWA

12.30-14.00 CZĘŚĆ DRUGA

5. ARCHITEKTURA DWORÓW I ICH OTOCZENIE - OKIEM HISTORYKA SZTUKI I BOTANIKA

- ∠ mgr Dominika Wachałowicz-Kiersztyn (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
Dwór Moniaków – chłopska chałupa czy wiejski dworek?
- ∠ mgr Jolanta Morzyniec (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
Dwór Divékych
- ∠ dr Piotr Klepacki (Ogród Botaniczny, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński)
Co zostało z dworskich ogrodów Orawy?

6. ZAGADNIENIA SKANSENOWSKIE I KONSERWATORSKIE

- ∠ mgr Jadwiga Pilch (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
Dwór Moniaków: w ciągu 80 lat historii 1937-2017
- ∠ dr Jan Karpiel-Bułecka
Dwór Divékych – drugie życie obiektu

PRZERWA

15.00-18.30 CZĘŚĆ TRZECIA

- ∠ mgr inż. Roman Ciok (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
Konserwacje w Dworze Moniaków w ujęciu historycznym
- ∠ prof. dr hab. inż. Tomasz Ważny (Wydział Sztuk Pięknych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
Dendrochronologia w badaniach określających wiek zabytkowych budynków drewnianych, metody badawcze pozwalające na określenie stanu wiekowych budowli na przykładzie Dworu Moniaków w Zubrzycy Górnej
- ∠ mgr inż. Karol Kopeć
Nowoczesne metody konserwacji w odniesieniu do siedziby Moniaków w Zubrzycy Górnej

7. NAWIĄZANIA I INSPIRACJA - DWÓR MONIAKÓW - ROZWAŻANIA ARCHITEKTA, PROJEKTANTA I TEATROLOGA

- ∠ dr inż. arch. Michał Uruszczak (Wydział Inżynierii Środowiska i Geodezji, Katedra Gospodarki Przestrzennej i Architektury Krajobrazu, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie)

Z teki architekta

- ∠ mgr Wiktoria Kowalczyk
Inspiracje – dwór Moniaków okiem designera
- ∠ mgr Robert Kowalczyk (Orawskie Centrum Kultury w Jabłonce)
Teatr dra Emila Kowalczyka w Dworze Moniaków – między sztuką, a rekonstrukcją historyczną

8. EDUKACJA REGIONALNA - ŚCIEŻKI EDUKACYJNE, WARSZTATY UKAZUJĄCE DAWNY RYTM ŻYCIA SZLACHTY I SOŁTYSÓW GÓRNEJ ORAWY, OŻYWIANIE PRZESTRZENI MUZEALNYCH

- ∠ mgr Zofia Warciak (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
Koncepcje nowych ścieżek edukacyjnych w zubrzyckim skansenie
- ∠ mgr Leszek Janiszewski (Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej)
Współpraca skansenu z grupami odtwórstwa historycznego – zagrożenia i szanse
- ∠ dr Krzysztof Miraj (Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu)
Dwór Moniaków jako atrakcja antropogeniczna w turystyce filmowej

18.30-19.00 OTWARCIE WYSTAWY DWORY GÓRNEJ ORAWY